

עלון דברי חיים לפרשת דברים

בא משה וביאר להם, כי אדרבה, תורתנו תורת חיים היא, שאפשר וצריך לחיות עמה בין העמים הללו. כי בתורה מצויות התשובות לכל השאלות והבעיות של יום יום, והיה אם יתקיים בכם "ושמרתם ועשיתם", אז "ואמרו כי רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה".

זהו שאמר להם לישראל, אחרי כל המעלות שהשגתם בהר סיני, אל יעלה על לבכם להסתגר ולחיות במדבר, רק "פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו" – צאו עם התורה אל כל העמים, כי תורת חיים היא, "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים".

רבי אהרן בקשט זצ"ל

"וַתַּעֲנֵנוּ אֲתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת" [א', י"ד] וברש"י: החלטתם את הדבר להנאתכם, היה לכם להשיב, רבינו משה ממי נאה ללמוד: ממך או מתלמידך? לא ממך שנצטערת עליה! אלא ידעתי מחשבותיכם. הייתם אומרים, עכשיו יתמנו עלינו דיינין הרבה, אם אין מכירנו אנו מביאין לו דורון והוא נושא לנו פנים.

בני ישראל ענו בחיוב להצעת משה רבינו למנות להם דיינים, ומשאומרת התורה זאת בפרשת התוכחות, מזה נלמד שכוונת ישראל לא היתה טובה אלא רעה, שע"י מינוי הדיינים, חשבו שיוכלו לשחד הדיינים כדי שיטו הדין לטובת המשחד, ועל זה הוכיחם משה רבינו.

ולפי זה יש לבאר כוונת מה שהוסיפו ישראל ואמרו "טוב הדבר אשר דברת לעשות" דלכאורה מילת "לעשות" מיותרת? ויש לבאר, דכיון שבני ישראל רצו כ"כ שמשה ימנה עליהם דיינים, וכמו שנראה לעיל, כוונתם בזה היתה לרעה, אמרו למשה שהצעתך למנות עלינו דיינים לא תישאר זה על דרך המוסר, כאילו שמשה יציע להם דבר זה כדי שיאמרו לו "אין אנו רוצין תורה מדיינים אחרים חוץ ממך", אלא אנו רוצים שזה יבוא לכלל מעשה, ושאכן תמנה עלינו דיינים, ולכן הדגישו "טוב הדבר אשר דברת לעשות".

ע"פ רבי יצחק קארו זצ"ל

"רַב לָכֶם סֵב אֶת הָהָר הַזֶּה פָּנּוּ לָכֶם צִפְנָה: וְאֵת הָעָם צוּ לֵאמֹר אַתֶּם עֹבְרִים בְּגִבּוֹל אֲחֵיכֶם בְּנֵי עֵשָׂו הַיִּשְׂבִּים בְּשַׁעֲרֵי וַיִּירָאוּ מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד: אֵל תִּתְּגֹרוּ בָּם כִּי לֹא אֶתֶן לָכֶם מֵאֲרָצָם עַד מִדְבָּר כִּי רָגַל כִּי יִרְשָׁה לַעֲשׂוֹ נִתְּתִי אֶת הָרָשָׁעִיר" [ב', ג' – ה'] ובמדרש, הובא בילקוט: אם ראיתם אותו [את עשו], שמבקש להתגרות בכם לא תעמדו כנגדו, אלא הצפינו עצמכם מלפניו, ולהיכן נברח? ברחו לתורה, ואין 'צפונה' אלא תורה, שנאמר "יצפון לישראלים תושיה" וכו'.

התורה תלמדנו לבלי לעמוד נגד האומות אפילו בשעה שמתגרות בנו. עלינו ללכת בעקבות יעקב אבינו במלחמתו עם עשו אחיו, וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל בפרשת וישלח, כי כל אשר

"אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה מִזֶּה סוּף בֵּין פָּאָרָן וּבֵין תַּפֵּל וּלְבָן וַחֲצֵרֶת וְדִי זָהָב" [א', א']

וברש"י: לפי שהן דברי תוכחות ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן, לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל.

לכאורה, מה ענין כבודם של ישראל לכאן? הלא כך הדין נותן בכל תוכחה, שיהא המוכיח שוקל דבריו לפי מידת הבנתם, שאם בלשון קצרה לא תהיה התוכחה מובנת, יש לו לפרוט החטאים ולהבהירם, ואם ברמז קל היא מובנת, הרי בין כך ובין כך אין להאריך. ומדוע תלה זאת בכבודם של ישראל?

ברם, טבע העולם הוא, שכל מאורע חשוב ומכריע בחייו של אדם אינו מש מזכרונו, ודי ברמז קל כדי להעיר לו אודותיו. מה שאין כן כאשר המאורע הוא שולי ופעוט, נדחק הוא מזכרונו, ורק בסיפור פרטים רבים מהענין יוכל להיזכר במה מדובר. עבור דור המדבר, דור דעה, כל חטא שחטאו היה להם למאורע נורא ואיום, ועמד לנגד עיניהם כזכרון מבעיט ומבחיל, עד שהיה די באיזכור קל של מקום הכשלו, ומיד הבינו למה הכוונה.

זהו שאמר רש"י: 'לפיכך סתם הדברים והזכירם ברמז, מפני כבודן של ישראל', כי אם היה נזקק לפרט להם החטא על מנת שיבינו התוכחה, היה זה ביזיון להם, כאילו שהחוטא נחשב אצלם אך לדבר פעוט, שאינו תופש מקום בזכרונו. אבל עתה שבאמת הספיק עבורם סתימת הדברים ברמז בלבד, הרי זה לכבודם של ישראל, שיודעים להעריך חומרת המעשים הנזכרים.

רבי יוסף לייב ננדיק זצ"ל

"ה' אֱלֹהֵינוּ דָּבָר אֱלֵינוּ בְּחֶרֶב לֵאמֹר רַב לָכֶם שְׁבֶת בְּהָר הַזֶּה. פָּנּוּ וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ הָרָא אֲמַרְי וְאֵל כָּל שְׁכֵנָיו בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשִׁפְלָה וּבְנֶגֶב וּבְחוּף הַיָּם אֶרֶץ הַפְּנִיעָנִי וְהַלְבָּנוֹן עַד הַנֶּהָר הַגָּדֹל נְהַר פָּרָת" [א', ו' – ז']

וברש"י: ויש מדרש אגדה: הירבה לכם גדולה ושכר על ישיבתכם בהר הזה, עשיתם משכן מנורה וכלים, קבלתם תורה, מנייתם לכם סנהדרין, שרי אלפים ושרי מאות.

ולכאורה, אחר כאלה דיבורים על גדלות על גדלות מצבם בהר סיני, היה ראוי שיתחיל לדבר עמהם בעניינים העומדים ברומם של עולם, ויבאר להם הדינים וההלכות, ולא על "הר האמורי ואל כל שכניו"?

אלא, שלכאורה היה אפשר להעלות על הדעת, כי עם שיש לו תורה עילאית שכזאת, עם פרטי דינים ודקדוקי הלכות לרוב, אינו מסוגל לשבת בין הבריות, כי אם במדבר, מקום אשר בו ניתנה התורה.

הבהמית כי האבוס הוא הבעלים שלו המאכילו, ואינו מסוגל להבין כי יש מי שנתן את השעורים בתוך האבוס. כך בדיוק הם האנשים אשר הם שקועים בהבלי העולם הזה, ובדמיונם הם חושבים שפרנסתם תלויה בכישרון פלוני או במקום אלמוני, וכמו הפתגם השגור בפי עמי הארצות 'לולי עשר אצבעותי – מי יודע היכן היית בא'... והרי אלו כאותם החמורים אשר מכירים רק את האבוס ואינם מעלים על דעתם שיש להם מנהיג הדואג למאכלם. ע"פ לב אליהו

סיפור השבוע

במסכת יומא דף פ"ז נאמר על הפס' 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך' – 'שיהיה שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו באמונה עם הבריות. מה הבריות אומרות עליו? אשרי אביו שלימדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה.

מסופר על א' ממצויני האברכים שהיה לו וויכוח עם בעל מלאכה על סכום גדול של כסף. השניים הלכו לא' מבתי הדין מבני ברק שפסק לטובת האברך, והבעל מלאכה חוייב להחזיר לאברך אלפי דולרים שנילקחו ממנו שלא בצדק.

לאחר המשא ומתן המייגע בבית הדין, היה האברך בטוח שעתה לא יערים עליו בעל המלאכה ויתן לו את כספו המגיע לו בצדק. מה גדלה תמיהתו שלחא יום-יומיים, כשהגיע לביתו של האיש, אמר לו זה בחוצפה יתירה: "אם אתה חושב שתקבל ממני אגורה, הינך טועה, לא אחזיר לך מאומה..."

האברך, למרות שהודעזע מעצם החוצפה, נשאר בפנים שלוות, ובנימה שקטה אמר לבעל המלאכה: "דע לך, יקרי, שכיחודי גם אתה מחוייב להאמין שאם אלפי הדולרים הללו שייכים לי, הם יגיעו אלי – וממך – בכל מקרה! גם אם תנסה למנוע ממני לקבל את הכסף, הוא יחזור אלי לבסוף, והשאלה היא רק באיזו צורה תיאלץ לבסוף לשלם לי, האם בדרך טובה, כשם שעכשיו יש לך אפשרות לעשות זאת, או שחלילה יתבעו ממך בשמים את הכסף בדרך של צרות ויסורים. בחר לך א' משתי אפשרויות".

התלמיד חכם אמר מה שאמר, סגר את הדלת והלך לו. לא עברו דקות ספורות, והאיש הגיע לביתו עם כל הכסף עד הפרוטה האחרונה...

ללמדך, שהרוגז והכעס במקום אלה של דיונים בנושאי ממונות, הם מיותרים לחלוטין, ומה שנגזר על האדם, יגיע ויגיע.

הרב יצחק זילברשטיין שליט"א הוסיף ואמר שיש אנשים המוציאים ממון מחברות ביטוח שלא כדין, והוא בכלל גזל, וישומר נפשו ירחק מהם'.

טובך יביעו

שבת שלום!

יוצא לאור לזיווג הגון דוד רפאל בן מסעודה נ"י
לכל ענייני העלון נא לפנות במייל ל:

kosssover@gmail.com

אירע ליעקב אבינו עם עשו אחיו, יארע לנו תמיד עם בני עשו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק, שנזמין עצמו לשלשת הדברים שהזמין הוא עצמו, לתפילה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה לברוח ולהינצל.

והזה כל זמן שהלכנו בדרך הכבושה הזאת הצילנו הקב"ה מידם, ומאז הודחנו מדרכנו וחדשים מקרוב באו, והנהיגו מנהגים חדשים, עזבו נשק אבינו ואחוזו בכלי קרב של שונאינו, הלכנו הלך וחסור ומצאונו רבות וצרות, ירחם ה' על עמנו וישיב שופטינו כבראשונה.

החפץ חיים

לבין המצרים

כשהלך לבית עולמו הצדיק המקובל רבי מרדכי שרעבי זצ"ל מירושלים, עמד רבי יהודה צדקה זצ"ל בהספד, ובתוך דבריו ציטט המדרש [איכה רבה פ"א]: "קשה סילוקן של צדיקים יותר מחורבן בית המקדש", ושאל: מה בכלל הדימיון בין צדיק לבית המקדש? ומדוע קשה סילוקן של צדיק עוד יותר מחורבן בית המקדש?

אלא שמבית המקדש יצא שפע של קדושה ואורה לישראל, וכן הצדיק משפיע אורה וקדושה לישראל, השכינה שורה עליו. אך ישנו חילוק בין השראת התלמיד חכם לשל בית המקדש, שכן אצל בית המקדש היו צריכים כל ישראל לעלות וליראות, שלוש פעמים בשנה, רק כל מי שבא לשם היה סופג אל תוכו את השפעת הקדושה, ואח"כ בשבו לביתו היה מוסיף וניזון – רק הוא עצמו – משפע זה שקלט בירושלים עד הפעם הבאה, אבל לא היה ביכולתו להעביר משפע זה גם לזולתו.

ואילו איש צדיק שהרביץ תורה לעדרים, והעמיד תלמידים הרבה, תורתו מתפשטת למרחוק ע"י תלמידיו שהולכים בעקבותיו וג"כ מפיצים תורה וקדושה לתלמידים הבאים אחריהם, עד שגם תלמידים השרויים במרחק יזכו לקלוט השפעתו וללכת לאורו, אפילו לא ראוהו מעולם.

לכן קשה סילוק צדיק עוד יותר משריפת בית אלקינו, כי בהסתלקותו נפסק מקור כזה של השפעת אורה וקדושה – שיש לו יתרון אפילו ביחס לבית המקדש.

וזאת ליהודה

להפטרת השבוע

הקשר לשבת: בהפטרה מסופר על הפורענות שתגיע לישראל בחורבן בית המקדש בגין עוונותיהם. הפטרה זו היא ההפטרה השלישית בשלשת ההפטרות שמפטירין בשלשת השבתות שלפני תשעה באב.

א' הפסוקים המופיע בה הוא: "ידע שור קונוה וחמור אבוס בעליו" [ישעיה א', ג'].

השור הוא בעל חי הפיקח יותר מן החמור, משום כך הוא גם יודע את בעליו.

החמור לעומת יודע ומכיר רק את האבוס, כלומר הוא רואה את השעורים שבאבוס ואוכל אותם. ולכן הוא מדמה בנפשו